

KAZUO ISHIGURO

Surullinen pianisti

NOBEL

KAZUO ISHIGURO:

Silmissä siintävät vuoret (1982, suom. 1984)

Menneen maailman maalari (1986, suom. 1988)

Pitkän päivän ilta (1989, suom. 1990)

Me orvot (2000, suom. 2002)

Ole luonani aina (2005, suom. 2006)

Yösoittoja (2009, suom. 2011)

Haudattu jättiläinen (2015, suom. 2016)

Surullinen pianisti (1995, suom. 2019)

KAZUO ISHIGURO

Surullinen pianisti

Suomentanut

HELENE BÜTZOW

TAMMI
HELSINKI

FILI on tukenut tämän teoksen suomentamista.

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

Englanninkielinen alkuteos *The Unconsoled* ilmestyi 1995.

All rights reserved

Copyright © Kazuo Ishiguro, 1995

Suomenkielinen laitos © Helene Bützow ja Tammi 2019

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-0121-4

Lornalle ja Naomille

I

1

Taksinkuljettaja näytti olevan kummissaan siitä, että kukaan ei ollut vastaanottamassa minua – tiskin takana ei ollut edes virkailijaa. Kuljettaja kierteli aulassa ehkä siinä toivossa, että ruukku-kasvien tai nojatuolien takaa löytyisi joku henkilökuntaan kuuluva. Lopulta hän laski matkalaukkuni hissien ovien viereen, mutisi selityksen tapaisen ja lähti.

Aula oli verrattain tilava ja sinne mahtui useita sohvapöytiä ilman, että paikka vaikutti ahtaalta. Mutta katto oli matalalla ja silmin nähden painunut niin että tunnelma oli aavistuksen verran klaustrofobinen ja sisällä oli synkkää, vaikka ulkona paistoi aurinko. Aurinko osui kirkkaana kaistaleena vain vastaanotto-tiskin takana olevaan seinään, valaisi tumman puupaneelin ja telineen, jossa oli saksalaisia, ranskalaisia ja englantilaisia aikakauslehtiä. Huomasin tiskillä pienen hopeanvärisen soittokellon ja olin juuri aikeissa mennä kilisyttämään sitä, kun jossakin takanani avautui ovi ja nuori virka-asuinen mies tuli paikalle.

”Hyvää päivää”, hän sanoi väsyneesti, meni tiskin taakse ja aloitti kirjautumisprosessin. Hän toki pahoitteli poissaoloaan, mutta puhui mutisten ja asenne oli selvästi välinpitämätön. Mutta kun sanoin nimeni, hän säpsähti ja oikaisi selkensä.

”Herra Ryder, suokaa anteeksi etten tunnistanut teitä. Johtaja Hoffman olisi halunnut olla henkilökohtaisesti toivotta-

massa teidät tervetulleeksi. Valitettavasti hänen täytyi lähteä tärkeään kokoukseen.”

”Ei se mitään. Tapaan hänet varmasti myöhemmin.”

Vastaanottovirkailija täytti kiireesti papereita mutisten samalla koko ajan, kuinka kiukkuinen johtaja olisi siitä, ettei ollut tullessani paikalla. Virkailija sanoi kahdesti, että valmistautuminen torstai-iltaan aiheutti johtajalle ylimääräistä stressiä ja pakotti hänet lähtemään hotellista tavallista useammin. Minä vain nyökkäsin enkä saanut kootuksi sen verran puhtia, että olisin kysynyt, mitä torstai-iltana oli määrä tapahtua.

”Mutta herra Brodsky on tehnyt tänään loistavaa työtä”, vastaanottovirkailija kertoi virkistyen. ”Kerrassaan loistavaa. Hän harjoitutti orkesteria aamupäivällä neljä tuntia yhteen menoon. Kuunnelkaapa häntä nyt! Yhä työn touhussa, hioo kaiken itse.”

Virkailija osoitti aulan perälle. Tajusin vasta silloin, että josakin päin taloa soitettiin pianoa, ja ääni erottui vain heikosti ulkona vyöryvän liikenteen vaimean kumun yli. Nostin päätäni ja kuuntelin tarkemmin. Joku soitti yhtä ainoaa lyhyttä fraasia Mulleryn *Verticalityn* toisesta osasta – hitaasti ja keskittyneesti, kerran toisensa jälkeen.

”Jos johtaja olisi paikalla”, virkailija sanoi, ”hän olisi tietysti voinut pyytää herra Brodskyn tapaamaan teitä. Mutta en ole varma...” Nuori mies naurahti. ”En ole varma, voisinko häiritä häntä. Hän on näet täysin uppoutunut, ymmärrättehän...”

”Totta kai, totta kai. Joskus toiste sitten.”

”Jos johtaja olisi täällä... Vastaanottovirkailija jätti asiansa kesken ja naurahti taas. Sitten hän kumartui eteenpäin ja sanoi hiljaa: ”Sir, voitteko kuvitella, että joillakin vierailloilla on ollut otsaa valittaa? Siitä että oleskeluhuone suljetaan aina, kun herra Brodsky tarvitsee pianoa. Aivan käsittämätöntä, mitä joidenkin ihmisten päässä liikkuu! Itse asiassa kaksi vierasta kävi

eilen valittamassa herra Hoffmanille. Saatte uskoa, että johtaja sanoi heille suorat sanat.”

”Uskon toki. Brodsky, niinkö te sanoitte.” Pyörittelin nimeä mielessäni mutta se ei sanonut minulle mitään. Sitten huomasin virkailijan katsovan minua oudosti ja ehätin sanomaan: ”Niin, tietysti. Odotan, että saan tavata herra Brodskyn heti tilaisuuden tullen.”

”Jos johtaja vain olisi paikalla.”

”Älkää suotta murehtiko. Jos tässä oli kaikki, arvostaisin kovasti sitä että...”

”Ilman muuta. Olette varmasti hyvin väsynyt pitkän matkan jälkeen. Tässä on avaimenne. Gustav tuolla saattaa teidät huoneeseen.”

Katsoin taakseni ja näin aulan toisella puolella iäkkään kantajan. Hän seiso i hiss i n avoimen oven edessä ja tuijotti keskittyneesti sisään. Hän säpsähti, kun menin hänen luokseen. Sitten hän otti matkalaukut ja tuli perässäni hissiin. Hissin lähdettyä liikkeelle iäkäs kantaja piti yhä matkalaukkuja kädessään, ja huomasin että ponnistus sai hänen kasvonsa punehtumaan. Kumpikin laukku painoi paljon ja pelkäsin kantajan tuupertuvan eteeni, joten sanoin hänelle:

”Kuulkaa, teidän kannattaisi laskea laukut maahan.”

”Hyvä että otitte asian puheeksi”, kantaja sanoi, ja ruumiillinen ponnistus kuului yllättävän vähän hänen äänestään. ”Kun aloitin tässä työssä vuosia sitten, minulla oli tapana laskea laukut lattialle. Nostin ne ylös vain silloin, kun oli aivan pakko. Silloin kun olin niin sanoakseni liikekannalla. Minun täytyy sanoa, että toimin sillä tavoin ensimmäiset viisitoista vuotta. Ja moni nuori kantaja tässä kaupungissa käyttää yhä samaa metodia. Mutta minä en tee sitä enää, sitä ette tule näkemään. Sitä paitsi menemme vain muutaman kerrosvälin.”

Nousimme ylöspäin puhumatta mitään. Sitten sanoin:

”Olette siis ollut tässä hotellissa jo jonkin aikaa.”

”Kaksikymmentäseitsemän vuotta. Siinä ajassa on nähnyt yhtä ja toista. Mutta hotelli oli tietysti ollut pystyssä jo kauan ennen sitä. Fredrik Suuren sanotaan yöpyneen täällä 1700-luvulla, ja kaikesta päätellen majatalo oli jo silloin toiminut pitkään. Kun pääsette väsymyksestänne, kerron teille mielelläni tarinan tai pari.”

”Mutta olitte sanomassa”, minä muistutin, ”miksi laukkujen laskeminen lattialle on mielestänne väärin.”

”Niinpä tosiaan”, kantaja sanoi. ”Se onkin kiinnostava kysymys. Tällaisessa kaupungissa on paljon hotelleja, kuten varmasti ymmärrätte. Se tarkoittaa, että moni kaupungin asukas on josakin vaiheessa kokeillut kykyjään kantajana. Monet tuntuvat kuvittelevan, että kun vetää univormun päälleen, asia on sillä selvä, ja työ sujuu oitis kuin tanssi. Se harhakuva elää erityisen sitkeästi tässä kaupungissa. Sitä voi halutessaan kutsua paikalliseksi myytiksi. Ja tunnustan auliisti, että joskus oli aika, jolloin olin itsekin harkitsemattomasti valmis allekirjoittamaan sen näkemyksen. Mutta kerran – siitä on jo vuosia – vaimoni ja minä lähdimme pienelle lomalle. Menimme Sveitsiin, Lucerneen. Vaimoni on jo kuollut, mutta aina kun ajattelen häntä, muistan pienen lomamme. Järven rannalla on hyvin kaunista. Te varmasti tiedättekin sen. Kävimme aamiaisen jälkeen oikein mukavilla veneretkillä. Mutta palatakseni asiaan, panin loman aikana merkille, että sikäläinen väki ei suhtautunut kantajiin samalla tavalla kuin ihmiset täällä. Miten sen nyt sanoisi. Siellä kantajille osoitettiin paljon enemmän *kunnioitusta*. Parhaat heistä olivat jopa jossain määrin tunnettuja, ja johtavat hotellit kilpailivat heidän palveluistaan. Täytyy sanoa, että se sai silmäni avautumaan. Mutta tässä kaupungissa sen sijaan, no,

täällä on vaalittu yhtä ja samaa ajatusta vuosikautia. Totta pu-
huakseni mietin joskus, saadaanko sitä koskaan kitketyksi. En
suinkaan halua sanoa, että täkäläiset ovat meille epäkohteliaita.
Kaukana siitä, minua on aina kohdeltu kohteliaasti ja huoma-
vaisesti. Mutta katsokaas, taustalla on koko ajan kuvitelma siitä,
että tähän työhön pystyy kuka tahansa, jos sellainen ajatus sat-
tuu juolahtamaan mieleen, jos vain haluaa ryhtyä alalle. Ole-
tan sen johtuvan siitä, että jokainen tämän kaupungin asukas
on jossakin vaiheessa kantanut matkatavaroita paikasta toiseen.
Ja koska he ovat tehneet sen, he luulevat, että hotellin kanta-
jan työ on vain sen laajentuma. Olen kuullut ihmisten sanovan
juuri tässä samassa hississä: 'Saatan vielä jonakin päivänä jättää
nykyisen työni ja ryhtyä kantajaksi.' Kyllä vain. Erään kerran
– se oli pian Lucernen-lomamme jälkeen – muuan merkittävä
kaupunginvaltuutettu sanoi sen minulle jokseenkin niitä sanoja
käyttäen. 'Jonakin päivänä haluaisin ryhtyä tuohon', hän sanoi
matkalaukkuja osoittaen. 'Se vasta olisi elämää. Ei huolenhäi-
vää.' Otaksun, että hän halusi olla ystävällinen. Antoi ymmär-
tää, että minua oli syytä kadehtia. Se tapahtui silloin, kun olin
nuorempi, silloin kun en kantanut laukkuja vaan laskin ne latti-
alle juuri tässä samassa hississä, ja kuvittelen, että siihen aikaan
saatoin ehkä antaakin sellaisen vaikutelman. Siis tarkoitan huo-
letonta, aivan niin kuin mainitsemani herrasmies sanoi. Sanon
suoraan, että minun mittani täyttyi silloin. En tarkoita, että ky-
seisen herran sanat olisivat saaneet minut suuttumaan. Mutta
kun hän puhutteli minua, niin no, palaset ikään kuin loksah-
tivat kohdalleen. Siis ne asiat joita olin pohtinut jo jonkin ai-
kaa. Olin juuri palannut levänneenä lomalta Lucernesta, kuten
jo kerroin, ja olin saanut hiukan perspektiiviä. Ja ajattelin itsek-
seni, että tämän kaupungin kantajien on jo korkea aika ryhtyä
muuttamaan vallitsevia käsityksiä. Olin nähnyt Lucernessa toi-

senlaista toimintaa, ja minusta tuntui, tai no, tšekäläinen malli ei tuntunut enää riittävän hyvältä. Niinpä mietin ankarasti ja päättin eräistä toimenpiteistä, joihin voisin henkilökohtaisesti ryhtyä. Tiesin todennäköisesti jo silloin, kuinka vaikeaa se tulisi olemaan. Ja luulen tienneeni jo silloin vuosia sitten, että oman sukupolveni suhteen oli jo myöhäistä. Asiat olivat menneet liian pitkälle. Ajattelin kuitenkin, että jos voisin tehdä oman osani ja saada aikaan pienen muutoksen, minun jälkeeni tulevilla olisi helpompaa. Minä siis määrittelin omat standardini, ja olen pitänyt niistä kiinni siitä lähtien, kun kaupunginvaltuutettu sanoi niin kuin sanoi. Ja voin todeta ylpeydekseni, että koko joukko muita kantajia tässä kaupungissa on seurannut esimerkkiäni. En toki väitä, että he ovat omaksuneet juuri samat standardit kuin minä. Mutta sanokaamme, että heidän standardinsa ovat sopu-soinnussa omieni kanssa.”

”Ymmärrän. Ja standardeihinne kuuluu muun muassa se, että ette laske laukkuja lattialle vaan kannatte niitä kädessä.”

”Juuri niin, oivalsitte heti ajatukseni. On tietysti sanottava näin jälkeenkäpäin, että pohtiessani sääntöjä olin paljon nuorempi ja vahvempi enkä tainnut ottaa huomioon, että voimani vähenisivät iän myötä. Se on hassua, mutta niin siinä käy. Olen kuullut muiden kantajien sanovan samaa. Yritämme yhtä kaikki pitää kiinni vanhoista päätöksistämme. Vuodet ovat hitsanneet meidät kaksitoista tiiviiksi ryhmäksi, sen verran meitä on jäljellä niistä, jotka yrittivät muuttaa asioita silloin kauan sitten. Jos palaisin entiseen, minusta tuntuisi että pettäisin muut. Sillä tässä kaupungissa on menty eteenpäin, siitä ei ole epäilystäkään. Paljon on vielä tekemättä, se pitää paikkansa, ja olemme puineet sitä usein – tapaamme aina sunnuntai-iltapäivisin Vanhan kaupungin Hungarian Cafessa, tekin voisitte tulla mukaan, olisitte mitä tervetullein vieras – olemme siis keskustelleet näistä asioista usein, ja kaikki

ovat yhtä mieltä siitä, että tässä kaupungissa on tapahtunut merkittävä asennemuutos. Meidän jälkeemme tuleva nuorempi polvi pitää sitä itsestään selvänä. Mutta meidän ryhmämme Hungarian Caféssa, me tiedämme että muutos on meidän aikaansaannostamme, niin pieni kuin se saattaa ollakin. Olette tervehdittävät seuraamme. Esittelen teidät ilomielin muille. Emme ole läheskään yhtä muodollisia kuin joskus ennen, ja olemme olleet jo jonkin aikaa sillä kannalla, että poikkeusolosuhteissa ryhmäämme voidaan kutsua myös vieraita. Tähän aikaan vuodesta aurinko paistaa oikein mukavasti iltapäivisin. Pöytämme on katoksen varjossa, ja siitä näkee vanhan torin. Siellä on oikein miellyttävää, viihtyisitte varmasti. Mutta palatakseni siihen, mistä olin puhumassa, tästä asiasta on keskusteltu Hungarian Caféssa paljon. Tarkoitin nyt niitä päätöksiä jotka teimme vuosia sitten. Kukaan meistä ei näet tullut ajatelleeksi, mitä tapahtuu kun vanhenemme. Olimme varmaankin niin keskittyneitä työhömmee, että ajattelimme asioita vain päivän kerrallaan. Tai ehkä arvioimme väärin sen, kuinka kauan piintyneiden asenteiden muuttaminen kestäisi. Mutta tässä sitä ollaan. Olen jo vanha mies, ja kaikki käy vuosi vuodelta vaikeammaksi.”

Kantaja vaikenen hetkeksi ja näytti vaipuvan ajatuksiinsa fyysisestä ponnistelusta huolimatta. Sitten hän sanoi:

”Hyvä herra, minun on oltava teille rehellinen. Se on oikeus ja kohtuus. Nuorempana, silloin kun laadin nuo säännöt itselleni, pystyin aina kantamaan kolmekin matkalaukkua, olivatpa ne kuinka isoja ja painavia tahansa. Jos vieraalla oli neljäs laukku, laskin sen lattialle. Mutta kolmen kanssa ei ollut koskaan vaikeuksia. Mutta totta puhuen sairastelin jonkin aikaa neljä vuotta sitten, ja asiat tuntuivat vaikeilta, joten keskustelimme tilanteesta Hungarian Caféssa. Lopulta kaikki kollegani olivat yksimielisiä siitä, että minun ei pidä olla niin ankara itsel-

leni. Sillä loppujen lopuksi, niin he minulle sanoivat, tärkeintä on kuitenkin välittää vieraille vaikutelma työmme varsinaisesta luonteesta. Ja kuva on kutakuinkin sama, olipa laukkuja kaksi tai kolme. Minun pitäisi pudottaa kannettavien laukkujen määrä kahteen, eikä siitä aiheutuisi mitään vahinkoa. Suostuin heidän ehdotukseensa, mutta ymmärrän nyt, että se ei ole koko totuus. Huomaan, että kun ihmiset katsovat minuun, vaikutelma ei ole enää sama. Tekin varmasti myönnätte, että harjaantumattominkin katsoja havaitsee suuren eron siinä, onko kantajalla kädessään kaksi vai kolme matkalaukkuja. Minä ymmärrän sen, ja sanon aivan suoraan, että sitä on vaikea hyväksyä. Mutta palatakseni asiaan. Toivon teidän nyt ymmärtävän, miksi en halua laskea laukkuja lattialle. Niitä on vain kaksi. Ja uskon että suoriudun kahdesta matkalaukusta vielä muutaman vuoden.”

”Tuo kaikki on erinomaisen arvostettavaa”, minä sanoin. ”Olette todella tehnyt minuun vaikutuksen.”

”Haluaisin teidän tietävän, etten ole ainoa joka on joutunut tekemään muutoksia. Näistä asioista keskustellaan jatkuvasti Hungarian Caféssa, ja totuus on, että jokainen meistä on joutunut taipumaan muutoksiin. En kuitenkaan soisi teidän ajattelevan, että sallimme itsemme lipsua vaatimustasosta. Jos tekisimme sen, vuosikausien työ menisi täysin hukkaan. Joutuisimme nopeasti naurunalaisiksi. Ohikulkijat pitäisivät meitä pilkkanaan nähdessään meidät kantapöydässämme sunnuntai-iltapäivisin. Ei sinne päinkään, olemme edelleen hyvin tiukkoja periaatteissamme, ja yhteisö on alkanut kunnioittaa sunnuntai-kokoontumisiämme, niin kuin Hilde-neiti varmasti voi todistaa. Ja kuten jo sanoin, olette hyvin tervetullut seuraamme. Kahvilassa ja aukiolla on oikein viihtyisää, varsinkin aurinkoisina iltapäivinä. Ja joskus kahvilan omistaja järjestää mustalaisviu-
listeja soittamaan aukiolla. Omistaja pitää meitä suuressa ar-

vossa. Kahvila ei ole iso, mutta isäntä varmistaa aina, että mahdumme istumaan mukavasti pöydässämme. Vaikka kahvila olisi täpötäynnä, omistaja varmistaa että meillä on tilaa eikä meitä häiritä. Me kaikki mahtuisimme pyörittelemään käsivarsiamme suorina kaikkein vilkkaimpinakin aikoina, eikä kukaan hipaisikaan muita. Niin paljon omistaja meitä kunnioittaa. Hilde-neiti varmasti vahvistaa sanani todeksi.”

”Suokaa anteeksi”, minä sanoin, ”mutta kuka on Hilde-neiti johon jatkuvasti viittaatte?”

Huomasin heti sen sanottuani, että kantaja katsoi olkapääni yli. Käännyin ja säpsähdin nähdessäni, että hississä oli muitakin kuin me kaksi. Takanurkkaan oli painautunut pienikokoinen nuori nainen, jolla oli asiallinen jakkupuku. Hän astui hymyillen eteenpäin huomattuaan, että olin vihdoinkin pannut hänet merkille.

”Anteeksi”, nainen sanoi minulle. ”Toivottavasti ette ajattele minun kuunnelleen salaa, mutta en voinut olla kuulematta. Kuu-
lin, mitä Gustav kertoi teille, ja minun on sanottava, että hän ei ole nyt reilu meitä kaupungin asukkaita kohtaan. Tarkoitan siis sitä, että hän kiistää meidän arvostavan hotellien kantajia. Tietysti me arvostamme heitä, ja kaikkein eniten arvostetaan juuri Gustavia. Kaikki rakastavat häntä. Ymmärrätte varmasti, että hänen äskeisissä puheissaan on ristiriita. Jos me kaupunkilaiset vähättelisimme kantajia, miten hän selittää sen, että heitä kohdellaan kunnioittavasti Hungarian Caféssa? Ihan totta, Gustav, on hyvin epäystävällistä esittää meidät väärässä valossa herra Ryderille.”

Nuoren naisen lämpimästä sävystä ei voinut erehtyä, mutta kantaja näytti todella olevan häpeissään. Hän muutti asentoa kääntyen meistä pois päin, painavat laukut jysähtelivät vasten hänen jalkojaan, ja hän katsoi nolona muualle.

”Siitä hän nyt sai”, nuori nainen sanoi hymyillen. ”Mutta Gustav on yksi parhaista. Hän on äärettömän vaatimaton eikä missään tapauksessa kertoisi teille, että kaikki tämän kaupungin kantajat ihailevat häntä. Tosiasiassa ei olisi liioittelua sanoa, että muut kantajat tuntevat pelonsekaista kunnioitusta häntä kohtaan. Joskus kun näkee muiden istuvan sunnuntai-iltapäivällä kantapöydässään, he eivät puhu mitään, jos Gustav ei ole vielä tullut. Heidän mielestään olisi epäkohteliasta mennä asiaan ilman häntä. Usein näkee, että kymmenen tai yksitoista kantajaa odottaa mitään puhumatta kahvinsa ääressä. He korkeintaan kuiskaavat jotakin silloin tällöin, aivan kuin olisivat kirkossa. Kukaan ei rentoudu ja eikä ryhdy keskustelemaan ennen kuin Gustav on paikalla. Kannattaa mennä Hungarian Caféhoon vain nähdäkseen Gustavin saapuvan. Silloin tapahtuu suuri muutos, uskokaa minua. Sitä ennen pöydässä näkee vanhoja nyrpeitä naamoja. Kun Gustav tulee, kaikki alkavat huutaa ja nauraa. Joskus siellä tanssitaankin, kyllä vain, tanssitaan pöydillä! Heillä on erityinen kantajan tanssi, eikö asia ole niin, Gustav? Heillä on hyvin hauskaa. Mutta mitään ei tapahdu ennen kuin Gustav on tullut. Hän ei tietenkään kertoisi sitä teille, vaatimaton kun on. Me kaikki tässä kaupungissa rakastamme häntä.”

Gustav oli varmasti siirtynyt nuoren naisen puhuessa, sillä kun katsoin häneen seuraavan kerran, hän tuijotti hissini vastakkaiseen nurkkaan selin meihin. Hänen polvensa olivat koukussa ja hartiat tärisivät matkalaukkujen painosta. Pää oli niin kumarassa, että me takana seisovat emme nähneet sitä käytännössä lainkaan, mutta oli vaikea sanoa, johtuiko asento noloudesta vai silkasta ponnistuksesta.

”Pyydän anteeksi, herra Ryder”, nuori nainen sanoi. ”En ole vielä esittäytynyt. Nimeni on Hilde Stratmann. Tehtäväni on varmistaa, että oleskelunne täällä sujuu kitkattomasti. Olen hyvin

iloinen siitä, että onnistuitte lopulta pääsemään perille. Aloimme jo hiukan huolestua. Kaikki odottivat aamulla niin pitkään kuin pystyivät, mutta monilla oli tärkeitä tapaamisia, ja yksi toisensa jälkeen joutui lähtemään. Olen vain Kaupungin taidekeskuksen vaatimaton työntekijä, mutta minulla on ilo kertoa teille, että vierailunne on meille suuri kunnia.”

”Oli mukava tulla tänne. Mutta tästä aamusta puheen ollen. Sanoitteko äsken että...”

”Voi, älkää kantako huolta tästä aamusta, herra Ryder. Kuukaan ei ollut vähääkään närkästynyt. Tärkeintä on, että olette nyt täällä. Mutta kuulkaa, olen Gustavin kanssa täysin samaa mieltä Vanhasta kaupungista. Se on todella hyvin viehättävä, ja neuvon aina matkailijoita käymään siellä. Tunnelma on ihana, siellä on katukahviloita, käsityöläisten liikkeitä, ravintoloita. Vanhaan kaupunkiin on täältä vain lyhyt kävelymatka, ja teidän pitäisi käydä siellä heti kun aikataulunne sallii.”

”Yritän varmasti tehdä sen. Neiti Stratmann, aikataulusta tulikin mieleeni...” Jätin ajatuksen tarkoituksellisesti kesken odottaen, että nuori nainen pahoittelisi hajamielisyyttään, avaisi ehkä salkkunsaa ja ottaisi sieltä paperiarkin tai kansion. Hän puuttuikin heti puheeseen mutta vain sanoakseen:

”Aikataulu on tosiaan tiukka. Toivottavasti ei kuitenkaan aivan mahdoton. Olemme yrittäneet pitäytyä olennaisessa. Olimme tietysti hukkua yhteisöjen, paikallisten tiedotusvälineiden ja monien muiden pyyntöihin. Täällä nimittäin ajatellaan, että ette ole vain paras elossa olevan pianisti vaan ehkä koko vuosisadan suurin muusikko. Mutta uskoakseni onnistuimme loppujen lopuksi pitäytymään olennaisessa. Luotan siihen, että ohjelmassa ei ole mitään teille täysin vastenmielistä.”

Juuri silloin hissien ovet liukuivat auki, ja iäkäs kantaja astui käytävään. Matkalaukkujen paino sai hänet laahaamaan jalko-

jaan matolla, ja neiti Stratmann ja minä hänen takanaan sovitimme askelemme niin, ettemme joutuneet ohittamaan häntä.

”Toivottavasti kukaan ei pannut pahakseen”, sanoin nuorelle naiselle. ”Tarkoitan siis sitä, että en voinut järjestää heille aikaa ohjelmassani.”

”Ei suinkaan, älkää toki sitä murehtiko. Me kaikki tiedämme vierailunne syyn, eikä kukaan halua kenenkään sanovan, että he häiritsivät teitä. Herra Ryder, itse asiassa ohjelmassa on kaksi tärkeää sosiaalista tilaisuutta, mutta kaikki muu liittyy enemmän tai vähemmän torstai-iltaan. Mutta teidän olette tietysti jo saanut tilaisuuden tutustua ohjelmaan.”

Naisen viimeisessä toteamuksessa oli jotakin sellaista, etten pystynyt vastaamaan aivan rehellisesti. Niinpä mutisin: ”Kyllä, totta kai.”

”Aikataulu on rankka. Mutta pidimme koko ajan mielesämme pyyntönne, että saisitte ennen muuta nähdä mahdollisimman paljon. Hyvin arvostettava asenne, jos saan sanoa.”

Edellä kulkeva vanha kantaja pysähtyi erään oven eteen. Hän laski laukut vihdoin lattialle ja alkoi näpelöidä lukkoa. Kun tulimme ovelle, Gustav tarttui laukkuihin ja hoippui huoneeseen sanoen: ”Olkaa hyvä ja käykää sisään.” Olin juuri aikeissa tehdä sen, kun neiti Stratmann laski kätensä käsivarrelleni.

”En pidättelevä teitä”, hän sanoi. ”Mutta halusin vain tarkistaa tässä vaiheessa, onko ohjelmassa jotakin mihin ette ole tyytyväinen.”

Ovi heilahti kiinni, ja jäimme käytävään.

”Neiti Stratmann”, minä sanoin, ”se vaikutti minusta kaiken kaikkiaan... hyvin punnitulta.”

”Tapaaminen Kansalaisten vertaistukiryhmän kanssa on järjestetty juuri pyyntöänne ajatellen. Tukiryhmä koostuu eri-ikäisistä tavallisista kansalaisista, joita yhdistää nykyisen krii-

sin tuottama kärsimys. Kuulette ihmisiltä itseltään, mitä jotkut heistä ovat joutuneet kestämaan.”

”Jaaha. Se on varmasti erittäin hyödyllistä.”

”Ja kuten olette tietysti huomannutkin, kunnioitimme myös toivettanne päästä tapaamaan itse herra Christoffia. Olosuhteet huomioiden ymmärrämme täysin halunne tavata hänet. Herra Christoff on ilahtunut, niin kuin voitte kuvitella. Hänellä on tietenkin omat syynsä toivoa tapaamista. Tarkoitin tietysti, että hän ja hänen ystävänsä tekevät kaikkensa saadakseen teidät näkemään asiat heidän kannaltaan. Se kaikki on luonnollisesti roskaa, mutta siitä on varmasti hyötyä kun luotte itsellenne kokonaiskuvan siitä, mitä täällä on meneillään. Näytätte hyvin väsyneeltä. En pidätte teitä tämän pitempään. Tässä on korttini. Soittakaa empimättä, jos teillä on ongelmia tai kysyttävää.”

Kiitin ja katsoin, kuinka nuori nainen lähti takaisin tulosuuntaan. Pyörittelin esiin tulleita viittauksia mielessäni vielä kun menin huoneeseeni enkä huomannut heti, että Gustav seisoi vuoteen vieressä.

”Siinähan te olettekin.”

Rakennuksen muissa osissa oli käytetty paljon tummaa puupaneelia, ja yllätyin nähdessäni valoisan modernin huoneen. Vastapäinen seinä oli ikkunaa melkein lattiasta kattoon, ja aurinko siivilöityi kauniisti pystylamellikaihtimien läpi. Matkalaukkuni oli laskettu rinnakkain vaatekaapin viereen.

”No niin, sir, jos kestätte minua vielä hetken”, Gustav sanoi, ”esittelen teille huoneenne. Oleskelunne täällä sujuu siten mahdollisimman mukavasti.”

Seurasin Gustavia, kun hän kiersi huoneessa näyttäen katkaisimia ja muuta tarpeellista. Eräässä vaiheessa hän ohjasi minut kylpyhuoneeseen ja jatkoi selontekoaan siellä. Olin aikonut keskeyttää hänet niin kuin teen aina, kun hotellin kantaja esittelee

huonetta, mutta hän paneutui tehtäväänsä huolellisesti ja yritti niin kovasti tuoda jotakin henkilökohtaista rutiiniasiaan, jonka teki monta kertaa päivässä, että se liikutti minua enkä kyennyt keskeyttämään häntä. Gustav siis jatkoi selostustaan osoittaen eri paikkoja huoneessa, ja tulin ajatelleeksi, että vaikka hän oli ammatti-ihminen ja teki parhaansa saadakseen minut viihtymään, hänen ajatuksiinsa oli taas noussut asia, joka oli vaivannut häntä koko päivän. Toisin sanoen Gustavin mielen oli jälleen vallannut huoli tyttärestä ja pienestä tyttärenpojasta.

Kun järjestelyä oli ehdotettu Gustaville muutamia kuukausia sitten, hän oli otaksunut siitä koituvan pelkkää mutkatonta iloa. Hänen oli määrä viettää kerran viikossa muutama tunti tyttärenpoikansa kanssa, ja he kiertelisivät Vanhassa kaupungissa, jotta Sophie saisi hiukan omaa aikaa. Lisäksi järjestely oli osoittautunut heti erinomaiseksi, ja kuluneiden viikkojen aikana isoisä ja tyttärenpoika olivat kehittäneet rutiiniin, joka oli kovasti kummankin mieleen. Jos ei satanut, he aloittivat iltapäiväretkensä leikkipuistosta, jossa Boris saattoi esitellä uusimpia uskaliaita temppujaan. Sadesäällä retki aloitettiin venemuseosta. Sen jälkeen he käveleskelivät Vanhan kaupungin kapeilla kaduilla, pistäytyivät lahjatavaraliikkeissä tai saattoivat pysähtyä torille katsomaan miimikkoa tai akrobaattia. Vanha kantaja tunnettiin alueella hyvin, joten heitä tervehdittiin tuon tuostakin, ja isoisä sai runsaasti kehuja tyttärenpojastaan. Seuraavaksi he menivät vanhalle sillalle katsomaan sen alitse kulkevia veneitä. Retki päättyi suosikkikahvilaan, jossa tilattiin kakkua tai jäätelöä Sophien tuloa odotellessa.

Aluksi nuo pienet retket olivat tuottaneet Gustaville suurta tyydytystä. Mutta tiheät tapaamiset tyttären ja tyttärenpojan kanssa olivat pakostakin saaneet Gustavin panemaan merkille asioita, jotka hän olisi ehkä aikaisemmin työntänyt mielestään,

KAZUO ISHIGURO on Japanissa 1954 syntynyt, vuodesta 1960 Englannissa asunut kirjailija. Hänen rakastetut romaaninsa *Ole luonani aina*, *Menneen maailman maalari* ja *Pitkän päivän ilta* ovat saaneet lukuisia kansainvälisiä palkintoja, ja niistä on tehty mieleenpainuvia elokuvia. Nobelin kirjallisuuspalkinnon Ishiguro sai vuonna 2017. *Surullinen pianisti* on hänen kahdeksas suomennettu teoksensa.

Nobelistin ennen suomentamaton kohuromaani on psykologinen mysteeri, kirjallinen komediahelmi ja päistikkinen syöksy pimeyteen, sinne missä on muistettava itsensä uudeksi – tai kadottava.

”Vuoroin hauska, vuoroin pelottava, vakava ja surullinen, *Surullinen pianisti* kulkee suoraa polkua halki lumotun seudun, jossa inhimillisen ja ylimaallisen sulauma luo hätkähdyttävää kirjallisuutta.” *VOGUE*

”Palkinto myönnetään Kazuo Ishigurolle, joka tunnevoimaisissa teoksissaan paljastaa kuilun sen illuusion takana, että voimme täysin ymmärtää tätä maailmaa.” NOBEL-LAUTAKUNNAN PERUSTELUISTA (2017)

Päällys: Laura Lyytinen • Kuvat: Istockphoto

